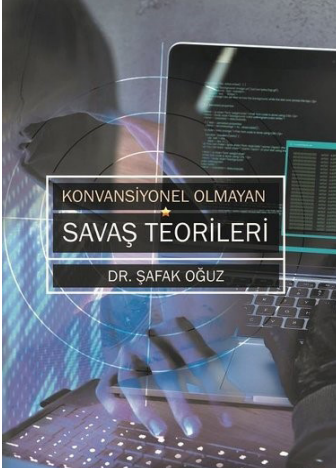

ŞAFAK OĞUZ, KONVANSİYONEL OLMAYAN SAVAŞ TEORİLERİ, AKÇAĞ YAYINEVİ, ANKARA 2019, 166 S.*

Şafak Oğuz, *Nonconventional War Theories*, Akçağ Publishing, Ankara 2019, 166 pgs.

*Ahmet Nafiz ÜNALMIŞ***

Şafak Oğuz tarafından kaleme alınan "Konvansiyonel Olmayan Savaş Teorileri" adlı eser, beş bölümden oluşmaktadır. Genellikle çatışma, terörle mücadele, harekât gibi farklı kavramlarla tanımlanmaya çalışılan askerî hareketlilikler bu çalışmada konvansiyonel olmayan savaş teorileri kapsamında değerlendirilmiştir. Oğuz, farklı ülkelerin sınırları içerisinde yaşanan çatışmaların güçlü devletler tarafından teşvik edildiğini iddia ederek güçlü devletlerin birbirleri arasındaki mücadeleyi bu çatışma alanları üzerinde yürüttüğünü teorik bir çerçevede anlatmıştır. Türkiye'de genellikle sözlü olarak üzerinde durulan; ancak akademik düzeyde yeterince ele alınmayan savaş teorileri, başta Amerika Birleşik Devletleri (ABD) olmak üzere birçok Batı ülkesinde akademik alanda çalışma konusu olmuş; bilimsel literatüre, askerî talimnamelere ve ulusal güvenlik strateji belgelerine girmiştir. Bu bağlamda Oğuz, eserinde yakın tarihte gerçekleşmiş ve günümüzde hâlâ devam eden birçok savaşa ilişkin teorik düzeyde inceleme yaparak savaş teorileri alanında Türkiye'deki bilimsel boşluğu doldurmaya yönelik katkı sağlamıştır.

Kitabın ilk bölümünde özellikle Soğuk Savaş döneminde ABD ve Sovyetler Birliği'nin doğrudan karşı karşıya gelmek yerine üçüncü dünya devletlerinde ortaya çıkardıkları çatışmalar "düşük yoğunluklu savaş ve çatışma teorisi" çerçevesinde ele alınmıştır. Bu

* Geliş Tarihi: 30.04.2019 – Kabul Tarihi: 16.05.2019

** Dr., Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Yeni Türkiye Stratejik Araştırma Merkezi Yurt Dışında Yaşayan Türkler Masası Başkanı, e-posta: nafizunalmis@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5043-6396.

bağlamda güçlü devletler tarafından desteklenen ve genel olarak devlet dışı organizasyonlar eliyle devam ettirilen düşük yoğunluklu savaşın, konvansiyonel savaşa göre savaşı destekleyen büyük güçler açısından daha düşük maliyetli ve daha az can kaybıyla sonuçlandığı tespiti yapılmıştır. Oğuz'a göre ABD ve Sovyetler Birliği arasında Güney Amerika, Ortadoğu ve Asya kıtalarında üçüncü devletler nezdinde meydana gelen iç savaş ya da terör hareketleri gibi olaylar düşük yoğunluklu çatışma olarak nitelendirilmiştir. Nitekim Türkiye'nin PKK terör örgütüyle yaşadığı sorun da düşük yoğunluklu çatışma kapsamında değerlendirilmiştir. Savaş bittikten sonra karma savaş ve vekâlet savaşı gibi farklı savaş teorilerinin ortaya çıkmasıyla düşük yoğunluklu savaş kavramının önemini yitirdiğini iddia eden Oğuz, bu savaş teorileriyle düşük yoğunluklu çatışma teorisi arasındaki farkın net olmadığını ifade etmiştir.

İkinci bölümde her yönüyle asimetrik savaş ele alınmıştır. Asimetrik savaş; devlet olmayan aktörlerin ya da nispeten güçsüz devletlerin orantılı olmayan bir etki sağlamak adına rakip devletlerin stratejik hedeflerini ele geçirmesini engellemek için uyguladığı konvansiyonel olmayan askeri yöntemler ve taktikler olarak tanımlanmıştır. Bu bölümde farklı bilim adamlarına göre asimetrik savaşın özellikleri aktarılarak okuyucunun konuyu daha geniş açıdan kavramasına olanak sağlanmıştır. Oğuz'a göre ABD'nin hegemonyasını ilan etmesi, askerî ve teknolojik üstünlüğüne karşı diğer devletlerin doğrudan tehdit teşkil edemeyeceği algısı, asimetrik savaş kavramının yaygın bir kullanım alanı bulmasında etkili olmuştur. Oğuz, tıpkı düşük yoğunluklu çatışma teorisinde olduğu gibi asimetrik savaş teorisinin de vekâlet savaşı teorisi ya da karma savaş teorileri gibi diğer teorilerden net bir şekilde ayırt edilmesinin mümkün olmadığını öne sürmekte ve diğer savaş teorilerinin bir şekilde asimetrik boyutu olduğunun altını çizmektedir. Yani savaş teorileri arasındaki geçişkenlik asimetrik savaşta da söz konusudur.

Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle ortaya çıkan güç boşluğunu dolduracak tehditlerle nasıl mücadele edileceğini öngören dördüncü nesil savaş teorisi üçüncü bölümde anlatılmıştır. Oğuz

bu konuyu işlerken ağırlıklı olarak William S. Lind'in görüşlerinden faydalanmıştır. Düşmanı tamamen imha etmek yerine geniş bir alanda mobilize birliklerle hedef ülke halkının bütünü çatışmanın içerisine çekilerek uygulanan dördüncü nesil savaş teorisi, günümüzde devletler ve devlet dışı aktörler tarafından kullanılabilir. Dördüncü nesil savaş, Ortadoğu ülkelerinde ABD'ye karşı yürütölen direniş hareketlerinde de kendini göstermektedir. Bu savaş teorisinin amacı düşmana cepheye üstün gelmekten ziyade hedef ülke halkının düşünce yapısını değiştirmektir. Dördüncü nesil savaş, zaman zaman terörizmin yöntemleri arasında yer alabilmektedir. Oğuz'un dördüncü nesil savaşa yönelik anlatımından çıkarılan sonuç, dördüncü nesil savaşın karma savaş yöntemlerinin bir kısmını içerdiiği şeklindedir. Bu bakımdan okuyucu kitap içerisinde ilerledikçe savaş teorilerinin birbirlerini besleyerek kümülatif şekilde geliştiğini anlamaktadır. Savaş teorilerinin birbirine bağlı gelişmesi, yaşanan çatışmaların yalnızca bir savaş teorisinden hareketle anlatılmasının pratikteki zorluğunu açığa çıkarmaktadır. Oğuz, bu hususu kitap içerisinde farklı bölümlerde vurgulamıştır.

Diğer savaş teorilerine göre en kompleks yapıya sahip ve farklı savaş modellerinin bir arada yürütöldüğü "karma savaş teorisi" dördüncü bölümde anlatılmıştır. Yazar, karma savaşa yönelik 1998'den bu yana yapılan bilimsel tanımlamaları ve karma savaşa örnek teşkil edebilecek çatışmaları anlatarak konuyu somutlaştırmaya çalışmıştır. Nitekim karma savaşı büyük ölçüde Rusya ve Ukrayna arasındaki kriz üzerinden inceleyen Oğuz, söz konusu krizin karma savaş teorisine ilgili getirdiiği yenilikleri de ayrı bir alt başlıkta toplayarak bir bakıma karma savaşın en güncel hâlini ortaya çıkarmaya çalışmıştır.

Beşinci bölümde Oğuz, vekâlet savaşlarını incelemiştir. Oğuz'a göre Soğuk Savaş döneminde ABD ve Sovyetler Birliği tarafından sıklıkla başvurulan vekâlet savaşı teorisi, diğer konvansiyonel olmayan savaş teorilerine göre daha tutarlıdır. Küresel ve bölgesel güçlerin kendi çıkarlarını elde etmek ve nüfuz alanlarını genişletmek maksadıyla kendi askerî unsurlarını kullanmadan müttefiklerini ve hedef ülkedeki parçalanmış yapıları cepheye

sürmek suretiyle gerçekleştirilen savaş şeklinde tanımlanan vekâlet savaşlarının; özellikle Suriye Krizi'yle tekrar gündeme geldiğini iddia eden Oğuz, Suriye İç Savaşı'nı bir vekâlet savaşı olarak nitelendirme konusundaki çekincesini ortaya koymaktadır. Oğuz, vekâlet savaşının vekillerle yürütülmesi gerektiğini; ancak ABD ve Rusya'nın Devletü'l Irak ve's Şam'a (DEAŞ) karşı mücadeleyi bahane ederek Suriye Krizi'ne doğrudan dâhil olup vekâlet savaşı teorisinin en önemli prensiplerinden birini ihlal ettiklerini öne sürmektedir. ABD ve Rusya'nın DEAŞ'a yönelik operasyon düzenlemesi Suriye'deki savaşı, vekâlet savaşı teorisiyle açıklanabilir olmaktan çıkarmıştır. Oğuz'un anlatımından hareketle, Suriye'de yaşanan savaşın hâlâ izaha muhtaç yönleri vardır. Bu nedenle Suriye İç Savaşı'nın sadece savaş teorileriyle anlatılması mümkün gözükmemektedir. Bu açıdan vekâlet savaşı teorisi, tıpkı Suriye Krizi'nde olduğu gibi diğer çatışmaların anlaşılması için gerekli fakat yeterli değildir. Çünkü bir çatışma alanında aynı unsuru destekleyen güçlü devletler, başka bir çatışma alanında rakip güçleri destekleyebilmektedir. Bu durum, ülkeler açısından menfaat dengelerinin bölge bölge değiştiğini göstermenin yanı sıra savaş teorilerinin varsayımlarını da boşa çıkarabilmektedir.

Savaş yöntemlerinin gelişen teknolojinin etkisiyle sürekli değişmesi, savaş teorilerinin de sürekli güncellenmesini zaruri kılmaktadır. Devletler açısından askerî imkânların zamana göre farklılık göstermesi, savaşların teorik açıdan açıklanmasını zorlaştırmaktadır. Ancak yaşanan her çatışmanın sadece bazı özelliklerine odaklanmak ve daha olgunlaşmadan yeni bir teori çerçevesinde incelenmesi yanlış sonuçlar doğurabilmektedir. Oğuz'a göre, kitapta bahsedilen konvansiyonel olmayan savaş teorileri arasında net bir ayırım bulunmamaktadır. Aslında yaşanan savaşların/çatışmaların farklı yazarlar tarafından farklı teoriler kapsamında değerlendirilmiş olması da bunun bir kanıtıdır. Ortaya konan örnek olayların birçoğu esas olarak gayrinizami harp unsurlarının kullanıldığı çatışma biçimleridir. Sonuç olarak Oğuz, bu hususu vurgulayıp farklı teoriler kapsamında ele alınan çatışmaların aslında gayri nizami harp esasları kapsamında değerlendirilmesinin daha sağlıklı olacağını iddia etmektedir.